

Змістове наповнення та різновиди інноваційно-фінансових технологій банку

У статті виявлено змістове наповнення та різновиди інноваційно-фінансових технологій банку, розглянуто класифікаційні ознаки з метою систематизації банківських інноваційно-фінансових технологій.

Ключові слова: інновації, інноваційно-фінансові технології банку, класифікаційні ознаки, систематизація.

В статье выявлены смысловое наполнение и разновидности инновационно-финансовых технологий банка, рассмотрены классификационные признаки с целью систематизации банковских инновационно-финансовых технологий.

Ключевые слова: инновации, инновационно-финансовые технологии банка, классификационные признаки, систематизация.

The semantic filling and varieties of banking innovative financial technologies were revealed in the article. It was considered the classification features in order to systematize the innovative and financial bank technologies.

Keywords: innovations, innovative and financial bank technologies, classification features, systematization.

Постановка проблеми. Глобалізація світової економіки та необхідність переходу України на інноваційні рейки розвитку зумовлюють доцільність дослідження проблем модернізації фінансової системи взагалі та банківського сектору зокрема. Особливої актуальності набуває проблематика, пов'язана з інноваційно-фінансовими технологіями банків.

Спостерігається різноманіття підходів до дослідження інноваційно-фінансових явищ і процесів. Інновації, які тлумачаться в широкому сенсі, присутні в кожній з сфер економічної діяльності. У групі інноваційно-фінансових технологій за ознакою суб'єктів інноваційної діяльності варто виокремити банківські інновації.

Банківські фінансово-інноваційні технології – це кінцевий результат інноваційної діяльності, специфічний вид фінансових інновацій, реалізованих банками на фінансових ринках або у власній діяльності у формі нового чи вдосконаленого банківського продукту, послуги, процесу, організаційної форми або інструменту з метою більш ефективного формування та використання ресурсного потенціалу банку. Водночас для конкретизації завдань і результатів інноваційно-фінансових технологій в банках, а також систематизації підходів до безлічі їх можливих проявів, необхідна класифікація банківських інноваційно-фінансових технологій.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вивчення змістового наповнення банківських інноваційно-фінансових технологій та спроби їх систематизації й структурування здійснювало багато вчених, серед яких варто виокремити праці: Л.С. Барютіна, О.Є. Гудзь, П.Н. Завліна, С.В. Ільдеменова, А.Л. Іпатова, Л.С. Кулагіна, Л.Я. Косалс, А.І. Пригожина, А.В. Муравйової, П.Т. Саблука, І.П. Хомініча, Є.А. Уткіна та ін. Водночас слід зауважити, що спостерігається неоднозначне тлумачення змістового наповнення банківських інноваційно-фінансових технологій та існує різноманіття їх класифікацій. Проте, незважаючи на спільність предмета, кожне дослідження інноваційно-фінансових технологій банку та пов'язаних із ним процесів носить ознаки унікальності, що вимагає поглибленого і широкого дослідження та осмислення.

Мета статті. Нині за умов кризових деформацій фінансового простору та глобалізації фінансових процесів об'єктивною необхідністю є пошук нових можливостей банківських інноваційно-фінансових технологій, що ставить на часі розробку теоретичного інструментарію інноваційно-фінансових технологій банку щодо адаптації їх застосування до вітчизняних умов функціонування фінансових установ. Це визначає мету і завдання даної праці.

Виклад основного матеріалу. Банківська діяльність охоплює різноманіття фінансових операцій, результатом яких є продукт або послуга. Відповідно банківські інноваційно-фінансові технології можуть виникати в будь-якому сегменті всієї множини операцій. Під нововведенням зазвичай розуміється новий порядок, нові регламенти, нові методи, винаходи, нові явища [1].

У зарубіжній літературі обґрунтування сутності й структури інноваційних процесів було вперше здійснено Й. Шумпетером (на основі теорії довгих хвиль М.Д. Кондратьєва). Він ввів в економічну теорію поняття «інновація», характеризуючи її як стадію життєвого циклу результатів науково-технічного прогресу: інвенція (винахід) – інновація (впровадження) – імітація (тиражування). При цьому в інноваційному процесі Й. Шумпетер виокремив такі компоненти: наукові дослідження, розробки, проектування, виробництво, маркетинг, збут, обслуговування [2, 3]. Такий лінійний інноваційний ланцюг (наука-технологія-виробництво-споживання) представляє собою найбільш просту модель інноваційного процесу.

У вітчизняній економічній літературі з кінця 80-х років минулого століття також обґрунтовувався аналогічний ланцюг [4]. Водночас, якою б привабливою не видавалася інно-

ваційна ідея, яку б дівість вона не передбачала в майбутньому, але створення та імплементація інновацій завжди замикаються на фінансових технологіях їх забезпечення.

Першопричиною банківських інноваційно-фінансових технологій можуть бути «технологічний поштовх» і «виклик попиту». Й. Шумпетер, К. Фріман, Н. Розенберг, Р. Нельсон, А. Філіпс вважають, що вихідними є науково-технічні передумови. Й. Шмуклер, Г. Менш, С. Вонхіппель вважають, що визначальним є попит. У відповідності до того, який із зазначених стимулів є визначальним, виокремлюють банківські інноваційно-фінансові технології пропозиції та попиту. З точки зору клієнта ця ознака може інтерпретуватися як рівень задоволення певної потреби.

Впорядкувати банківські інноваційно-фінансові технології можна за причинами зародження, підрозділяючи їх на реактивні та стратегічні. Реактивні технології відносяться до проведення банком певної оборонної стратегії, спрямовані на виживання і є реакцією на нововведення банку-конкурента. Стратегічні технології спрямовані на попередження необхідності інноваційних перетворень, їхня мета – отримання певних конкурентних переваг у перспективі (зокрема, впровадження комплексної системи дистанційного управління рахунками та пропозиція цієї послуги своїм клієнтам) [5, с. 3].

При здійсненні реактивних банківських інноваційно-фінансових технологій спостерігається ситуація, коли запроваджені банком-конкурентом технології трансформують стандарт ефективності на інший якісний щабель, вищий за наявний. Для компенсації існуючого «відставання» банк, зазнавши певних витрат, зобов'язаний здійснити необхідні оновлення технологічних процесів або спектра пропонованих продуктів для досягнення нового співвідношення витрат і ефективності.

У результаті проведення стратегічних заходів щодо застосування банківських інноваційно-фінансових технологій, новий прийнятний стандарт ефективності (в цьому випадку ще перспективний) досягається банком раніше його конкурентів і за відчутно менших витрат. Такою новою технологією в свій час став вступ банків у міжнародні платіжні системи VISA International, Master Card International задля емітування власних пластикових карт.

За джерелами прийняття рішень банківські інноваційно-фінансові технології можна розділити на централізовані (рішення про їх впровадження приймається керівництвом) і децентралізовані (розробляються і приймаються у філіях чи підрозділах). За напрямком розвитку банківські інноваційно-фінансові технології сегментують на висхідні та низхідні. Перші тісно пов'язані з науковими дослідженнями, а другі – з процесом їх комерціалізації.

За економічним змістом банківські інноваційно-фінансові технології можна поділити на два типи: процесні й продуктові. Процесні нові технології (електронні перекази грошових коштів, банківські картки) відкривають доступ до конкурентних переваг банків і сприяють розвитку сучасної платіжної

системи; продуктові – нові банківські продукти, які можуть бути пов'язані як з новими операціями і послугами, так і з традиційними банківськими операціями в період їх розвитку або зміни умов регулювання. Продуктові нові технології займають лівову частку інноваційної діяльності банку.

У середині продуктових інноваційно-фінансових технологій можна виділити власне продуктові та ринкові технології. Деякі автори називають їх власне банківськими і парабанківськими (наприклад, інкасація). Є.А. Уткін, Г.І. Морозова та М.І. Морозов крім цього виділяють ще інноваційні процедури (схеми й моделі управління та обслуговування клієнтів, матриці поведінки). Власне продуктові інноваційно-фінансові технології пов'язані саме зі створенням нових банківських продуктів, розробкою нових послуг і просуванням їх на ринок. Ринкові об'єднують комплекс заходів, що дозволяють реалізовувати вже створені продукти на нових ринках.

За інноваційним потенціалом виділяють: радикальні (базові) інноваційно-фінансові технології, які передбачають впровадження принципово нових видів банківських продуктів та послуг, застосування якісно нових технологій їх реалізації і надання, використання принципово нових методів управління; гібридні – використання безлічі поєднань різних наявних елементів, які пропонуються на ринку як єдиний продукт; модифіковані – покликані вносити необхідні зміни і доповнення в існуючі банківські продукти для продовження їх життєвого циклу (видача додаткових дисконтних карток).

Радикальні інноваційно-фінансові технології складають найбільшу цінність, оскільки мають найзначніший ефект, вносячи щось принципово нове в механізм функціонування банку. До них можна віднести впровадження системи Customer relationship management (CRM-системи) (система управління взаємовідносинами з клієнтами). Однак у більшості випадків переважають інноваційно-фінансові технології, пов'язані з двома останніми групами. Вони не мають такого потужного резону, але їх основним призначенням є коректування і адаптація вже існуючих і впроваджених базових перетворень відповідно до мінливої ринкової кон'юнктури і внутрішніх завдань банку.

За обсягом впливу інноваційно-фінансові технології банку поділяють на точкові й системні. Точкові мають місце в окремому випадку вдосконалення технології на окремій ділянці роботи. Системні ж визначають зміну всієї структури виробничих відносин.

Пропонують поділ банківських інноваційно-фінансових технологій і по відношенню до розробника. Далеко не кожен банк в змозі мати в своїй структурі спеціальний підрозділ й вдається до послуг сторонніх організацій, тому виокремлюють дві групи технологій: розроблені власними силами і «замовлені».

Ф. Валента запропонував класифікацію інноваційно-фінансових технологій за глибиною змін, що вносяться, розділивши їх за певними рівнями від нульового до сьомого за ступенем ускладнення і радикальності змін.

За ознакою наявних передумов впровадження, банківські інноваційно-фінансові технології поділяють на інституційні (пов'язані з модифікацією інститутів) і самостійні (пов'язані з активністю банку); за сферою застосування – на маркетингові (наприклад, декларування плати за кредит: 10% за 10 місяців, реально – 21,8%), управлінські, структурні. За рівнем витрат виділяють низько витратні й високо витратні інноваційно-фінансові технології банків.

П. Семікова поділяє банківські інноваційно-фінансові технології на лімітовані та нелімітовані (назвемо цю ознаку тиражованою). Перші – це продукт, обсяги або параметри чи кількість випуску якого суворо квотується (наприклад, акції, облігації, кредитні угоди та ін.), інші – продукт, обсяги чи параметри випуску якого не обмежені ніякими квотами (наприклад, пластикові, розрахункові й кредитні карти, банківські рахунки тощо) [6, с. 34].

Інноваційно-фінансові технології можуть розвиватися як автономно (автономні), так і під тиском ринку або державного регулювання (індуковані). Виникнення автономних інноваційно-фінансових технологій пов'язано з первинним генеруванням нової ідеї, а індукованих – з необхідністю вирішення проблеми, що виникає внаслідок зміни умов функціонування ринку. Можливості та швидкість виведення автономних інноваційно-фінансових технологій на ринок залежать від рівня трансакційних витрат, а індукованих – від особливостей регулювання.

П.Н. Завлін і А.В. Васильєв на додаток до вищезазначених класифікаційних ознак виокремлюють ще й наступні: за ступенем інтенсивності – «бум», рівномірні, слабкі, масові; за темпами здійснення інноваційно-фінансових технологій – швидкі, уповільнені, затухаючі, наростаючі, рівномірні, стрибкоподібні; за масштабами – трансконтинентальні, транснаціональні, регіональні, великі, середні, дрібні; за ступенем результативності – висока, низька, середня [7, с. 6].

А.І. Пригожин за ознакою наступності поділяє банківські інноваційно-фінансові технології на ті, що скасовують, поворотні, відкриваючі та ретроуведені [8, с. 18].

Т.Б. Рубінштейн, О.В. Мирошкина виділяють такі класифікаційні ознаки: цілі (кінцева орієнтація) – стратегічні й тактичні (вони можуть бути виробничими та споживчими); ступінь новизни (значимий, радикальні, інноваційний потенціал, оригінальні технічні рішення) – базисні, ті, що удосконалюють, псевдоінноваційні; орієнтація на прибуток – орієнтовані й не орієнтовані на прибуток; особливості інноваційного процесу – завершеність (завершені, незавершені), успішність (успішні, неуспішні), пріоритетність виходу на ринок (інновації-лідери, інновації-послідовники) [9, с. 22].

Банківськими інноваційно-фінансовими технологіями на Заході вважаються і нові страхові інструменти. Вітчизняне законодавство забороняє українським банкам поєднувати основну діяльність із страховою, але там, де це не забороняється, з'являються банкострахові групи й так звані «фінансові супермаркети». Під фінансовим супермаркетом розуміється об'єд-

нання банку з іншими професійними учасниками фінансового ринку (страховими, інвестиційними, брокерськими, лізинговими або консалтинговими компаніями), яке здатне запропонувати не окремий фінансовий продукт або послугу, а комплексне рішення проблем, що відповідає специфіці бізнесу клієнта або складним запитам приватних осіб. На нашу думку, має сенс у цьому контексті виділити банківські інновації, що виникли на стику з іншими видами діяльності, назвемо їх сумісними.

Висновки

Нині, за умов зростаючої конкурентності та коливань економічного простору, найбільш привабливим для адаптації банків є шлях безперестанного постійного оновлення всієї діяльності. Зважаючи на різноманіття банківських інноваційно-фінансових технологій, вважаємо за необхідне представити класифікацію, яка розкриває сутність інноваційної діяльності та має значення для банківського бізнес-процесу. Класифікаційною ознакою є економічна природа, що розділяє інновації на три види: 1) технологічні; 2) продуктові (власне банківські, ринкові); 3) гібридні, що виникли на стику банківської та інших видів діяльності.

Банківські інноваційно-фінансові технології нині стають на часі. Критеріальними ознаками розвитку і стабільності функціонування банків стають інноваційність, дієвість опанування стратегіями зміцнення конкурентоспроможності та успішність їх імплементації, зрілість документів. Окрім того, для злету конкурентоспроможності банку, варто визискувати інноваційно-фінансові технології, внаслідок чого відбуватиметься взаємопроникнення існуючих напрямів розробки нових технологій, що в такий спосіб формуватиме передумови до імплементації етапу інноваційно-інвестиційних революційних зрушень та відчутно протегуватиме розширенню фінансування і створенню фінансової основи для оновлення матеріально-технічної бази й активізації фінансового потенціалу банків. Від того, наскільки конкурентоспроможними будуть банки, як відреагують на мінливі зовнішні умови, і якими темпами буде проходити залучення їх у нові сфери діяльності, залежатиме розвиток фінансових ринків, ефективність фінансового посередництва та загальне вдосконалення фінансово-кредитної системи.

Література

1. Турило А.М., Черемисова Т.А. Інноваційний лізинг: Монографія. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2005. – 143 с.
2. Кондратьєв Н.Д. Проблемы экономической динамики. – М.: Экономика, 1989. – 325 с.
3. Шумпетер Й. Теория экономического развития. – М.: Прогресс, 1982. – 453 с.
4. Крюков Л.М., Морова А.П. Совершенствование форм связи науки с производством: По материалам исследования БелНИИНТИ. – Минск: БелНИИНТИ, 1982. – 44 с.
5. Викулов В.С. Типология банковских инноваций / В.С. Викулов // Финансовый менеджмент. – 2004. – №6. – С. 75–82.

6. Семикова П. Банковские инновации и новый банковский продукт / П. Семикова // Банковские технологии. – 2002. – № 11. – С. 42–47.

7. Завлин П.Н. Инновационная деятельность в условиях рынка / П.Н. Завлин, А.Л. Ипатов, Л.С. Кулагин. – СПб.: Изд-во РАН, 1994. – 192 с.

8. Пригожин А.И. Нововведения: стимулы и препятствия (социальные проблемы инноватики). – М.: Политиздат, 1989. – 271 с.

9. Рубинштейн Т.Б., Мирошкина О.В. Развитие банковской системы и инновационные банковские продукты (пластиковые карты). – М.: Гелиос АРВ, 2002. – 192 с.

К.М. ЛИСЕНКО,
аспірант, Національний університет харчових технологій

Вплив ситуації на ринку м'яса та м'ясопродуктів в Україні на повноту використання маркетингового потенціалу підприємства

Досліджено кон'юнктуру ринку м'яса та м'ясопродуктів в Україні, виявлено зміну в пріоритетності виробництва продукції пташиного походження. Виокремлено нові тенденції розвитку ринку та його вплив на маркетинговий потенціал підприємств м'ясопереробної галузі.

Ключові слова: маркетинг, м'ясопродукти, кон'юнктура ринку, маркетинговий потенціал.

Исследована кон'юнктура рынка мяса и мясопродуктов в Украине, выявлено изменение в приоритетности производства продукции птичьего происхождения. Выделены новые тенденции развития рынка и его влияния на маркетинговый потенциал предприятий мясоперерабатывающей отрасли.

Ключевые слова: маркетинг, мясопродукты, кон'юнктура рынка, маркетинговий потенціал.

Was researched the market conditions of meat and meat products in Ukraine, found a change in priority production of avian origin. Outlined new market trends and its impact on the marketing potential of the meat processing industry.

Keywords: marketing, meat products, market conditions, marketing potential.

Постановка проблеми. Уперше за останні десять років на ринку виробників м'ясопродуктів спостерігається зниження темпів зростання виробництва. Після фінансової кризи 2008–2009 років ситуація на ринку погіршилася, що змусило підприємства підвищувати ціни на продукцію на фоні зниження платоспроможності населення. В кризових умовах зростає роль держави по захисту та стимулюванню нею виробників, зосереджених на внутрішній ринок, адже в сучасних умовах, коли кон'юнктура ринку є сприятливою, для нарощування виробництва виробники м'ясопродуктів гостро відчувають на собі вплив імпортерів м'яса та м'ясопродуктів.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що ефектив-

ність управління маркетинговим потенціалом впливає на конкурентоспроможність підприємства та допомагає сформувати явні конкурентні переваги в умовах нестабільного оточуючого середовища. Причина зосередження уваги на аналізі кон'юнктури ринку пов'язана з намаганням вдосконалити процес прогнозування трендів розвитку ринку та формування раціональних стратегій використання внутрішніх ресурсів. Вплив ситуації на ринку м'яса та м'ясопродуктів на використання маркетингового потенціалу вітчизняними підприємствами досліджували вітчизняні вчені, зокрема В.І. Бойко [1], Т.М. Кучеренко [5], Р.В. Лагоша, Р.І. Мудрак [6], Д.О. Поліщук [7], І.Н. Шайдулін та ін.

Метою статті є дослідження кон'юнктури ринку м'яса та м'ясопродуктів в Україні та вплив змін у кон'юктурі ринку на ступінь використання маркетингового потенціалу підприємств-виробниками м'ясопродуктів.

Виклад основного матеріалу. Сегмент м'ясної продукції в Україні за обсягами реалізації поступається лише молочному виробництву та виробництву напоїв, займаючи доволі велику нішу в харчовій промисловості України.

У перше десятиліття незалежності України м'ясна промисловість опинилася в найбільш складній ситуації. Якщо у 1990 році її частка становила 20% виробництва всієї харчової промисловості країни, то вже до 2000 року вона скоротилася в п'ять разів на тлі дворазового падіння харчової промисловості в цілому. Проте на початку нового тисячоліття процеси відновлення та розвитку м'ясопереробної промисловості значно активізувалися, і за останні п'ять років частка м'ясопереробної галузі у структурі харчової промисловості становила 15,4%. За підсумками 2009 року з ряду об'єктивних причин частка галузі знизилася до 13,2%, і у 2010 році відбулося її незначне зростання до 13,7%. Тільки за перші шість років, щорічно демонструючи значний приріст показників роботи, м'ясопереробники збільшили обсяги виробництва більш ніж удвічі [4]. У цілому це прямо відображає катастрофічне падін-